

Kalendarz (dla) tematyka (9)

Marek Zbierski

KALENDARZ
TEMATICA
POZNAŃ

Maj

1 V

Fi 455

Dwa dzienniki „Głos Ludu” i „Rudé právo” były organizatorami dwóch wyścigów kolarskich, które wystartowały 1 maja 1948 r.: z Warszawy do Pragi (842 km) oraz z Pragi do Warszawy (1144 km). Ścigali się kolarze z Polski, Czechosłowacji, Rumunii, Bułgarii i Jugosławii. W obu zwyciężyli zawodnicy z Jugosławii. W 1949 r. ścigano się tylko z Pragi do Warszawy, a od 1952 r. dołączył też Berlin (patronat „Neues Deutschland”).

2 V

Potwór z Loch Ness jest jednym z nielicznych stworzeń, którego istnienia nie potwierdzono naukowo. Istota ta żyje w największym jeziorze Szkocji, jest jedną z najbardziej znanych zagadek kryptozoologii. Międzynarodowy rozgłos na jej temat zaczął się 2 maja 1933 r. za sprawą relacji gazety „The Northern Chronicle”, gdzie po raz pierwszy użyto określenia „Potwór z Loch Ness”. Od tamtego czasu coraz więcej osób widziało wynurającą się z wody istotę przypominającą dinozaura.

Mi 1799 (znanek z bloku Mi 245)

3 V

Fi 3820

Radio Wolna Europa (Radio Free Europe) jest amerykańską rządową rozgłośnią, utworzoną w 1948 r. dla słuchaczy w krajach Europy Środkowo-Wschodniej, Azji Środkowej i Bliskiego Wschodu, w których przepływ informacji jest zakazany przez organy rządowe lub nie jest w pełni rozwinięty. Treści RWE tworzone są w dwudziestu pięciu językach i nadawane na falach krótkich, przez satelity i Internet. Audycje RWE były intensywnie zagłuszane przez służby bezpieczeństwa i struktury sił zbrojnych państw komunistycznych.

Od 3 maja 1952 r. istniała polska sekcja Radia Wolna Europa, której dyrektorem w Monachium był m.in. Jan Nowak-Jeziorański (do 1976 r.).

4 V

Mi 892

Henry Royce i Charles Rolls spotkali się po raz pierwszy 4 maja 1904 r. w Manchesterze. Podczas spotkania Rolls odbył również jazdę próbną nowiutkim Royce'em o mocy 10 KM i był przekonany o jego jakości. To był początek pionierskiej firmy Rolls-Royce Motor Cars Ltd., która od 1998 r. jest częścią BMW Group.

5 V

Mi 7826

Chanel N° 5 to najbardziej pożądane perfumy na świecie. Kiedy Gabrielle „Coco” Chanel zapragnęła uchwylić wspomnienia dzieciństwa w malutkiej buteleczce, chemik Ernest Beaux zaproponował jej kilka wspaniałych propozycji, każda z nich była wyjątkowa na swój sposób. Właśnie ta 5. z kolei sprawiła, że Coco przeniosła się w czas beztroskiego dzieciństwa.

I tak 5 maja 1921 r. powstały najśłynniejsze perfumy na świecie, będące wyznacznikiem luksusu, bogactwa, klasy i elegancji.

6 V

Mi 1

Penny Black – pierwszy znaczek pocztowy świata został wydany przez brytyjską pocztę i wszedł do użytku 6 maja 1840 r. Był barwy czarnej o nominale 1 pensa – nazywany jest czarną jednopensówką. Całkowity nakład wyniósł 68 808 000 sztuk. Inicjatorem używania znaczków jako sposobu opłacania przez nadawcę przesyłek pocztowych był Rowland Hill. Znaczkę pocztową spotkały się z życzliwym przyjęciem i niebawem inne kraje poszły za przykładem poczty brytyjskiej.

7 V

Mi
2878

Działanie dynamitu, zwanego „bezpiecznym prochem Nobla” zostało zaprezentowane w kamieniołomach Redhill w angielskim hrabstwie Surrey. Za ten wynalazek Alfred Nobel otrzymał 7 maja 1867 r. brytyjski (i później amerykański) patent, co doprowadziło do masowego użycia w świecie. Otrzymał 355 patentów z różnych dziedzin (elektrochemii, optyki, biologii, fizjologii, wyrobu gumy czy sztucznego jedwabiu). Jako znakomity przedsiębiorca zarządził 90 zakładami zbrojeniowymi w 20 krajach.

8 V

Pierwszą butelkę Coca-Coli sprzedał jej wynalazca, aptekarz z Atlanty, dr John S. Pemberton, 8 maja 1886 r. Dopiero po 5 latach powstała firma The Coca Cola Co., a 2 lata później opatentowano znany na całym świecie znak towarowy.

Firma serwuje obecnie w rozlewniach w 200 krajach ponad 2,1 mld szt. napojów dziennie [1].

Po prawej: datownik z UP Coca Cola Park na stadionie baseballowym w Allentown w Pensylwanii.

9 V

Fi 2455

183 osoby zginęły 9 maja 1987 r. podczas próby awaryjnego lądowania w katastrofie lecącego do Nowego Jorku samolotu Il-62M „Tadeusz Kościuszko” w Lesie Kabackim. Już w 1980 r. inna maszyna tego typu („Mikołaj Kopernik”) rozbiła się przy podejściu do lądowania na Okęciu. Powodem obu katastrof miały być błędy techniczne i materiałowe.

10 V

Wielkie amerykańskie firmy kolejowe Central Pacific i Union Pacific postanowiły połączyć dwie nowo budowane linie w jedną – transkontynentalną. Central Pacific zaczęło budować linię z Sacramento na wschód, a Union Pacific z Omaha na zachód. Spotkanie w Promontory w stanie Utah nastąpiło 10 maja 1869 r. Do ostatniego podkładu wbito gwoźdź ze złota z wygrawerowanymi nazwiskami dyrektorów obu firm.

Mi 525

11 V

Fi 5330

Po dwudziestodniowej podróży, 11 maja 1936 r. przybył do Gdyni zbudowany we włoskiej stoczni transatlantyk MS „Batory”. Na wybór stoczni wpłynął między innymi... węgiel z polskich kopalń: Włosi zgodzili się na część zapłaty za budowaną jednostkę dostawami węgla – z ogólnej sumy 69 mln lirów węglem spłacono aż 60 mln [2].

12 V

Mi 188

Blokadę Berlina Zachodniego przez Związek Radziecki z 24 czerwca 1948 r. początkowo uzasadniano reformą walutową zainicjowaną kilka dni wcześniej przez aliantów zachodnich. W rezultacie zachodnia część miasta, będąca w rzeczywistości enklawą w sowieckiej strefie okupacyjnej (SBZ), nie mogła już być zaopatrywana drogami lądowymi i wodnymi. Zachodni alianci przeciwstawili się radzieckiej blokadzie berlińskim mostem powietrznym [3].

Związek Radziecki nie osiągnął swoich celów i zakończył 12 maja 1949 r. jedenastomiesięczną blokadę Berlina.

13 V

Mi 5242

Matka Boża objawiła się po raz pierwszy 13 maja 1917 r. trójce dzieci – rodzeństwu Franciszkowi i Hiacyncie Marto oraz ich kuzynce Łucji dos Santos, w portugalskiej miejscowości niedaleko Fatimy. Powiedziała dzieciom: „Nie bójcie się, nic złego wam nie zrobię. Jestem z Nieba. Chcę was prosić, abyście tu przychodziły co miesiąc o tej samej porze. W październiku powiem wam, kim jestem i czego od was pragnę. Odmawiajcie codziennie różaniec, aby wyprosić pokój dla świata”. Ostatnie, szóste objawienie dokonało się 13 października. Mimo deszczu i zimna w dolinie zgromadziło się 70 tys. ludzi oczekujących na cud. Podczas tego objawienia powiedziała: „Przyszłam upomnieć ludzkość, aby zmieniała życie i nie zasmucała Boga ciężkimi grzechami.” Więcej na [4].

14 V

Mi 160

Kolonizowanie kontynentu amerykańskiego było nie lada wyzwaniem dla wszystkich potęg morskich. Hiszpanom ten wyczyn udał się na Florydzie, ale Brytyjczykom szło to zdecydowanie bardziej opornie. Kilkaście kolejnych prób osadnictwa kończyło się niepowodzeniem. Osadnicy ginęli z głodu, byli wycinani w pierś przez tubylców lub umierali od chorób. Tym, który jako pierwszy sobie z tym zadaniem poradził, by niejaki John Smith.

14 maja 1607 r. założone zostało Jamestown, na cześć panującego wówczas w Anglii Jakuba I (ang. James I). Ambicją Smitha było niezależnienie osady oraz zapewnienie jej możliwości produkcji towarów. W ten sposób powstał piec do produkcji szkła, który obsługiwany był przez polskich rzemieślników, przybyłych tam 1 października 1608 r.

15 V

Mi 698

Premiera „Plane Crazy”, niemego filmu animowanego, w którym pierwszy raz została zaprezentowana Myszka Miki, najbardziej rozpoznawalna postać stworzona przez zespół Walta Disneya, odbyła się 15 maja 1928 r.

W listopadzie 1928 r. pokazano pierwszy film dźwiękowy z Myszką Miki. Przez pierwsze 20 lat głosu bohaterce używał Walt Disney.

Inne postaci pojawiały się na ekranach w latach następnych: Pluto w 1930 r., Goofy w 1932 r., Kaczor Donald w 1934 r.

16 V

Pierwszy gramfon opatentował 16 maja 1888 r. wynalazca niemiecko-amerykański, pochodzenia żydowskiego, Emil Berliner (10 lat po zaprezentowaniu przez Thomasa A. Edisona fonografu, w którym dźwięk zapisywano na obrotowych walcach). Zasada działania obu tych urządzeń była podobna, z tym że w fonografie Edisona igła drgała w płaszczyźnie pionowej, natomiast w gramfonie drgała na boki, a dźwięk zapisywany był na płycie. W 1925 r. pojawiły się pierwsze gramfony z napędem elektrycznym oraz regulowaną prędkością talerza – 78, 45 oraz 33½ obr/min.

Mi 1315A

17 V

Fi 1022

Pierwszy złoty medal olimpijski dla Polski zdobyła podczas IX Letnich Igrzysk Olimpijskich w Amsterdamie Halina Konopacka, wygrywając 17 maja 1928 r. konkurs rzutu dyskiem wynikiem 39,62 m.

Dwa lata wcześniej, 23 maja 1926 r. ustanowiła w Warszawie pierwszy polski lekkoatletyczny rekord świata, uzyskując w rzucie dyskiem 34,15 m.

Była nie tylko dyskobolką, próbowała sił w biegach sprinterskich, pchnięciu kulą, rzucie oszczepem, skoku wzwyż, wielobojach. Konopacka w ciągu kariery sportowej (1924-1931) była 7-krotną rekordzistką świata (dysk, kula), 56-krotną rekordzistką Polski (kula, dysk, oszczep, 3-bój, 5-bój, sztafety), 26-krotną mistrzynią kraju, w tym w pchnięciu kulą (1924-1928) i w rzucie dyskiem (1924-1928, 1930, 1931).

18 V

Po niezwykle krwawych walkach 2. Korpus Polski dowodzony przez gen. Wł. Andersa zdobył 18 maja 1944 r. wzgórze Monte Cassino wraz ze znajdującym się na nim klasztorem.

W bitwie zginęło 923 polskich żołnierzy. Była to jedna z najbardziej zaciętych bitew II wojny światowej. W południe na Monte Cassino plutonowy Emil Czech odegrał Hejnał Mariacki.

Mi 838

19 V

Mi 1670

John F. Kennedy zaczął świętować 45. urodziny 10 dni przed terminem. Na gali w Madison Square Garden 19 maja 1962 r. zebrali się przyjaciele jubilata – prywatni i polityczni, sponsorzy, działacze Partii Demokratycznej. Wejściówka kosztowała zawrotne wówczas 1000 dolarów z przeznaczeniem na kampanię wyborczą.

Marilyn Monroe zaśpiewała Kennedy'emu najseksowniejsze "Happy Birthday" w dziejach, ale wbrew mitom nie łączył ich trwałe romans.

20 V

Portugalski żeglarz Vasco da Gama odkrył szlak morski wokół Przylądka Dobrej Nadziei (opłynął Afrykę od południa), którym 20 maja 1498 r. dotarł do Kalikat, na południowo-zachodnim wybrzeżu Indii. Wyprawę zaczął w Lizbonie 8 lipca 1497 r. na pokładzie flagowego okrętu Nao São Gabriel, któremu towarzyszyły trzy inne (jeden pod dowództwem jego brata Paulo). Do domu wróciło we wrześniu 1499 r. tylko ok. 1/3 załogi, reszta zmarła na szkorbut.

Mi 168

21 V

Mi 2963

Mi 907

Pierwszego przelotu Ameryka-Europa dokonał Charles Lindbergh 21 maja 1927 r. (do Paryża). 5 lat później (21 maja 1932 r.) pilotka Amelia Earhart dokonała tego jako pierwsza kobieta (z Nowej Fundlandii do Irlandii).

22 V

Mi 1424

Jednym z najbardziej rozpoznawalnych zabytków nowożytnego Rzymu jest monumentalna barokowa fontanna na placu di Trevi, której budowę po 30 latach ukończono 22 maja 1762 r.

Większość turystów wrzuca prawą ręką przez lewe ramię do fontanny monety, co ma gwarantować powrót do Wiecznego Miasta. Dziennie trafia tam ok. trzech tysięcy euro, które zasilają konto rzymskiego Caritasu.

23 V

Mi 2180

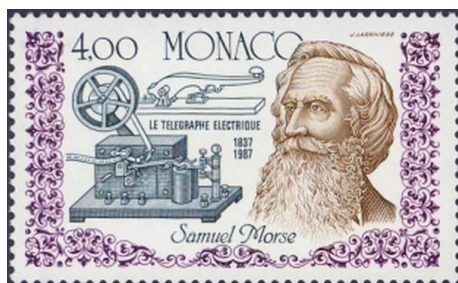

Wiedeński budowniczy organów Cyrill Demian wraz z dwoma synami opatentowali 23 maja 1829 r. instrument o nazwie accordion. Najważniejszą cechą instrumentu była możliwość gry akordami. Sposób gry i trzymania instrumentu był odmienny od obecnego. Akordeon może posiadać klawiaturę typu fortepianowego lub guziki ułożone chromatycznie.

24 V

Mi 1838

Samuel Morse skonstruował pierwszy amerykański model telegrafu elektrycznego, oparty na prostszych zasadach od już istniejących. Morse i jego asystent, nowojorski student Alfred Vail, wynaleźli przy tej okazji coś ważniejszego – alfabet (kod) nazwany imieniem Morse'a (składający się z kropek i kresek). Pierwszą krótką wiadomość telegraficzną Samuel Morse przesłał z Waszyngtonu do Baltimore 24 maja 1844 r. („What hath God wrought?” – *Co Bóg uczynił?*). Kod ten stał się powszechnym na świecie standardem przekazywania informacji przy pomocy kabli telegraficznych, fal radiowych czy sygnałów świetlnych.

25 V

Po przelocie poprzedniego dnia nad biegunem północnym, sterowiec „Italia”, pod dowództwem gen. Umerto Nobile, uległ 25 maja 1928 r. katastrofie, uderzając w górę lodową. Dopiero po miesiącu, w wyniku szeroko zakrojonej akcji ratunkowej wielu państw (z powietrza i na morzu), odnaleziono część załogi (10 osób). Zachowanie się dowódcy w czasie lotu i po katastrofie było chyba powodem, że jego podobizna nie znalazła się na wielu znaczkach pocztowych.

26 V

Pierwsza edycja wyścigu 24h Le Mans odbyła się 26/27 maja 1923 r. Tor miał wtedy długość 17 262 m (obecnie 13 626 m). Do rywalizacji przystąpiły 33 samochody. Zwycięzcy pokonali w ciągu 24 godzin 128 okrążeń (2209 km).

Najwyższą prędkość na torze osiągnął Peugeot w 1988 r. – 405 km/h, a najwyższą średnią prędkość osiągnięto w 2010 r. (225,3 km/h, razem z postojami – Audi R15). Najwięcej wyścigów (19) wygrał w stuletniej historii zespół Porsche.

Mi 385

27 V

Mi 3038

Golden Gate (Złote Wrota) był najdłuższym wiszącym mostem świata z głównym przęsłem długości 1280 m (w sumie 2737,4 m) od otwarcia 27 maja 1937 r. i pozostawał nim przez przeszło ćwierć wieku.

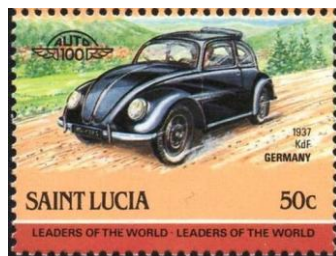
Most łączy San Francisco z hrabstwem Marin. Czteropasmową kładkę, po której dziennie przejeżdża ponad 110 tys. aut, dźwigają stalowe liny o średnicy 93 cm każda. Most był dotąd kilkakrotnie malowany w charakterystycznym pomarańczowym kolorze. Most wytrzymał kilka trzęsień Ziemi (powyżej 7 stopni w skali Richtera).

28 V

Mi 743

Firma Volkswagen została założona 28 maja 1937 r. Wdrożenie do produkcji Garbusa trwało jeszcze dłużej – pierwsze auta powstały w 1938 r. [5]

Aktualnie Volkswagen należy do największych firm na świecie (szósta według rankingu magazynu Fortune), która kontroluje marki Audi, Lamborghini, Bugatti, Porsche, Seat, Scania, Man czy Skoda.

29 V

Mi 2097

Nowozelandzki pszczelarz Edmund Hillary i nepalski Sierpa Tenzing Norgay jako pierwsi w historii weszli 29 maja 1953 r. na szczyt Mount Everestu. Byli członkami dziewiątej brytyjskiej wyprawy, w której obok alpinistów brało udział 35 Sierpów i 362 tragarzy. Edmund Hillary otrzymał od brytyjskiej królowej Elżbiety II tytuł szlachecki, a władze Nowej Zelandii umieściły jego podobiznę na pięciodolarowym banknocie.

30 V

Mi 5342

Jak to możliwe, że niepiśmienna szesnastoletnia dziewczyna z głębokiej prowincji stanęła przed obliczem samego władcy i okazała się na tyle przekonująca, iż pozwolono jej dowodzić francuskimi rycerzami? Joanna d'Arc twierdziła, że robiła to z rozkazu Boga. Choć poprowadziła Francję do zwycięstwa, Kościół nie dał wiary jej tłumaczeniom. Spłonęła 30 maja 1431 r. na stosie jako heretyczka.

Kilkadziesiąt lat później, Kościół katolicki na polecenie papieża unieważnił postępowanie, którego efektem była śmierć Joanny. 16 maja 1920 r. została kanonizowana [6].

31 V

Mi 1480

Podczas wykopalsk w Troi 31 maja 1873 r. Heinrich Schliemann odkrył rzekomy skarb Priama. Znaleźisko obejmuje około 8000 przedmiotów. Według dzisiejszego stanu badań, nazwa jest myląca. Znaleźisko datowane jest na około 1000 lat wcześniej niż Priam i wojna trojańska.

Od 1885 r. przechowywany był w Muzeum Etnologicznym w Berlinie. Po II wojnie światowej

został wywieziony do Związku Radzieckiego. Miejsce jego przechowywania było utrzymane w tajemnicy i potwierdzone dopiero w 1993 r. Skarb Priama nadal znajduje się w Rosji; a w Berlinie istnieje tylko wierna replika.

[1] https://www.tematica.pl/?strona=vwpdf&pdf=D_07

[2] https://www.tematica.pl/?strona=vwpdf&pdf=D_04

[3] https://www.tematica.pl/?strona=vwpdf&pdf=D_01

[4] <https://brewiarz.pl/czytelnia/swieci/05-13a.php3>

[5] https://www.tematica.pl/?strona=vwpdf&pdf=D_05

[6] <https://ciekawostkihistoryczne.pl/2021/03/17/joanna-darc-prawdziwa-historia-dziewicy-orleanskiej/>